

КУШТЕРНИН БОЛГАШ СОНУРГАЛДАРНЫН ЧАНГЫС ЭВИ

Чурттуу чер болгаш мал ажылдыглары боттарынын профессионал байырлары — Көдээ ажил-агый ажил-агыйларын бүтү-эвиле хүнүн шалыпчы күш-ажыл-агый уткан. Чурттуу Аш-чем программанын боттары дээр мурнуку олурулга олар туржуп турар. СЭП ТК-нын ноябрь (1982 ч.) болгаш июнь (1983 ч.) Пленумдарынын шийттирилген амыралга чейинкиги күсүлүр дээр колданын күш-ажылчы коллективтерин ийи дакыр күженишкени-биле ажил-агыйлар.

Бо чыл-көдээ ажил-агыйн өргөсөл-башкаарын улам ийи сайыраңгайлаарын, күш-ажылды организаатарын депшииле хевирдерин ажил-агыйларын чылы. Чамдык айтырларга харымал бээрин СЭТА-нын корреспондентин ССРЭ-нин көдээ ажил-агый министрин бири оракачмыс А. Гольцовтан дилээн.

— Анатолий Александрович, СЭП ТК-нын май (1982 чыл) Пленумунун шийтирилген чуртка агроулетпур каттыжымшыкынын тургуза-рынны үнү эгелээн болгай. Бо талазы-биле кылган ажилдар дугайында чулаал берип көрүрөм.

— Райондарын, областарын, крайларын болгаш республикаларын каттыжымшыкыны ховуларын болгаш фермаларын продукцияларын бүдүрерин улам көүдөлдүр талаш-биле хемчеглерин аш-эгелээн болгай. Эргелен-башкаарылган системанын эле тургусканын түнелинде тоолуу-ла ажил чок мындг чамдык салбырларын чок кылган бис. Бот-боттарын дакырлажып турар 3,2 муң тресттерин, каттыжымшыкынын болгаш оон-даа өскө организаацияларын эле тургусту-вус. Моон мурнуудагы чыл-дарла аңгы-аңгы министр-волатга хамаарышкан турган беш муң ажил сохоттарын РАУК-терге хамааржырын-биле дамчыдып берген. Оон-башка эргелештир, эргелештир апаралар база кызылган, тускай эр-темиштерин чамдыкны кол-хотторго болгаш сохоттарын агроулетпур комплекстерин (АУК) өскө-даа бүдүрүлгелерге ажилдадып чурткан.

Агроулетпур каттыжымшыкынын тургуза болгаш оларын чөвүлдеринге улуг эргелерин берген, оларын голдула — бүдүрүлгелерге хөгжүлдерин экономиктиг быралары бар дээрин демделгесин тур мен Оларын чүгле шын болгаш ажил-агыйн өзү-биле ажил-агый билер керек. Инитиатив-чи, ажил-херекчи, тынштыр өзү-биле ажилдаар — көдээ ажил-агыйнын чээ организа-циин ажилында чээ үндүлөр ол болур ужурут.

— Ажил-агый механизмин сайыраңгайлаарыне амгы үеде кол ийиштинге улаан-дарын турар болгай. Колхо-тарын болгаш сохоттарын экономикаын экижидерин улаанган калдыг хемчеглер азынын турармы?

— Көдээ ажил-агый про-дукциянын салым алырын өртктерин бо чылдын январь 1-ден эгелен улааттырган болгай. А жаргалыг ажил-агый турар ажил-агыйларга — сүт, эт болгаш оон-даа өскө продукцияларын өрттөгөсөселерин оон-биле эргелеш-тир кирген. Хожудал турар коллективтерин ажилында ол аажок дуулааны билдинтир. Чуртталга болгаш орук ту-дунга, школа назы чептөөс-күлүп алаан черлеринин, клуларын болгаш культу-ра амыраларын өскө-даа чер-леринин тууунга хергелээр-биле үш миллион ажил ажил-агый.

гаар ажилдаары — хой адыр-лыг көдээ ажил-агый бүдү-рүлгелерин бүтү улааттыр-рынга аажок ажилыг деп чулаал болур.

— Аламган ол бүтү хем-чеглер чер ажилдыгларын болгаш мал ажилдыгларын коллективтерин ажил-агый-агыйлар калдыг салдарын чедирген?

— Агроулетпур катты-жымшыкынын тургусканын, колхозтарын, сохоттарын болгаш агроулетпур катты-жымшыкынын бүдүрүлгелерин аразында харымаларын улам күштелдирген көдээ ажил-агый продукциянын бү-дүрерин көүдөлдүргөсө таа-рымчалыг байдалдарын тур-гускан. Чурттуу тараз-биле хандырылган бо чылын Орен-бургтун, Саратовтун, Урал-ды, Куйбышевтин, Воронеж-тин, Тамбовтун, Пензанын, Актобинсктин, Ульяновтун, Курсктин, Белгородтун, Ли-пенскийн, Орловтун, Рязань-нын, Туланын, Горькийнин, Москваны, Смоленскийн, Брянскийн, Калининн, Пермийн болгаш оон-даа өскө областтарын ажил-агыйларын, Башкир, Татар, Мордва, Чуваш, Марий АССР-лерин, Бурятиянын, При-байкал республикаларын, Азербайжан ССР-нин болгаш Кыргыз ССР-нин кирген улуг улуг. Багай эвес дүжү-тү өстүргөн Казахстанын чер ажилдыгларын шымчык күш-ажылды демделээр апар. Кур черлер боттары-нын үнүш-дүжүтүр чоруну база катар көргүскөп. Хо-вен ажилдыглар боттарынын ажилыг чорун көргүскөн. Ол үнүш культураны ажил-агый кылдырып болгаш ажаал алырын индустриал-дыг технологиялар олар не-терелер турарлар. Орайтаа ажаал алырын культу-ра дүжүтүр ажаал алы-рын ам адалтып турар, ийиңаша өстүргөн дүжүтү-чидир чок ажаал алыр дээр чүжү күжүн чер ажилдыглар мынар улаандырган, Нинтигаш мал ажил-агыйн улетпур арга-зын чоруту шилчип ахирч турар. Эрткен чылдын ол үнү-биле деңизерге, сентябрь 15-те эт бүдүрер сес хуу, сүт-тү — ол хуу, чуурганмы — лор хуу көүдүзүн. Механизмат-тыгач чээ-чээ комплекстер, фермалар, куш фабрикалар ажилдадып кирип турар. Мал-га чөм белеткээр — тускай, жиктан алдыр аларган.

Оон-биле эргелештир, чо-пуну көдээ ажил-агый про-дукциянын негелдерин дол-узу-биле хандырылган чурттуу Аш-чем программанын бисти улап турар. Эргелен-башка-арылган структуралар бол-гаш алырын экономикаын улам сайыраңгайлаарын, эр-темин болгаш мурнакы дүжүлганын чедиринин ажил-агый, оңор оор материал-техникте күчүгө даанышкан, бердинчиг планларын күсүл-дүр дээр хуу-шала-оонин болгаш фермаларын ажил-агыйлар боттарында та-иаржыр бүтү-лө чүдүлери кылдыр дээринге чыгып турбас.

СЭТА-нын корр. Ю. ГОВОРУХИН бесед. МАШКА. МОСКВА.

— Камнадалыг болур чо-руука, сагымча-чурмуу бы-жылдарында, күш-ажылды организаатарын депшииле-лиг аргалары улуг рольду болуп турар болгай. Бо тала-зы-биле ажил көдээ кан-чаар тургустуулан?

— Аш-чем программанын сохоттарын боттан-дырында ажил-агыйларга материал - техникте ханды-рылга-биле эргелештир ас-хоттоту, ажил-агый факторларын база өөрчөй көрү чү-лө. Кижинин черге, бүдүрү-лгелерин чөкөс - херекселеринге хамаарылган калдыг-басууну ажилынын түнелинде оон сохоттарын калдыг-басуу — бо-ла бүтү айтырлар кол ийиштинге өсүгөсө турар ужурут. Ол айтырларын шийтирилгелер ажил-агый-нын иштин эргелен-башка-арылган, доктаамал брига-данын болгаш эволюлар бот-орутула-чалыгга ажилда-дыр аажок дуулаалар. Кол-лективтер керээ өзүгээр ажил-агыйларын аргам көдээ ажил-агыйнын бүтү хемчег-леринде негелээр. Күш-ажылды мынар организаатарын түнелинде, чүлө үнүш өсү-реринде беш 100 муң ажил бригадалар, мал ажилында — 53 муң бригадалар болгаш эволюлар ажилдап турар.

Бот-орутула-чалыгга кол-лективтер продукцияны 10—30 хуу хойну берип турар болгаш ийи күш-ажылдын бүдүрү-чүлү 15—30 хуу бек болуп турарын саналгалар балыт-кан. Бот-башкаары ажил-агый кижилерин харымал-чы улам бек болуп турар — олар боттары черин, техника-ны, чедириндерин алаан, сезонун ажилдыгларын агро-техникаын болгаш күсүлдер хуулааларын боттары тодар-лыг болгай. А кол-ла чүлө-ажылдык төмүч түнелин. Оларын алдыр ажилдаар, шаңдалыг болгаш оон, даа өскө чыгылгелер чүлө оон хамааржыр. Чыгылган бүтү арга-дуржулга үнүш-лө, коллективтер керээ өзү-лө.

СОЦИАЛИЗМ ЧУРТТАРЫНДА

АЖЫКТЫГ КАМНАЛГА

БЕРЛИН. Ийги чиг-этти белеткээр талазы-биле күрүс комбинаты ГДР-де үш чыл ажилдап турар, оон кол сохоттар — бүдүрүлгө бол-гаш аш-чем артыкчыларын чыгыс черге бөлөр. Чурттуу бүтү окуртарында тургусту-ган оон бүдүрүлгелеринде 10 муң хире кижя ажилдап тур-ар. Комбинаттын кол кезе-пос-тазы, сазын болбаа-рылар, шилдер сорттар бол-гаш өскө-даа чүдүлөр айгы-лар тускай машиналар бүдү-рер завод болу берген.

Моон мурнууда туруп көр-бөз хемчээдиг ийги чиг-этти чыгыр болгаш оун үлө-пүргө үндөйлөп болбаа-рыдыр ГДР-нин Х съездинин шийтирилген дүжүтүр ГДР-де боттарын турар чиг-эт болгаш энергия кам-нагалынын комплекстиг про-

«ЭЛЕКТРОНИКА БОЛГАШ КӨДЭЭ АЖЫЛ-АГЫ»

БУДАПЕШТ. «Электроника болгаш көдээ ажил-агый» деп бо чачыканын сестер каттыжымшыкынын венг ховар болуп Кечкеметте ажилгыган хой төлөөлөкчилер чөвүл хуралын темазы болу берген. Республиканын барык чус куражык-агыйларында болгаш кооперативтеринде компютер-лерин чедиринин-биле не-тереткенин байтайгы түн-нелерин оон киржикчилери улаулар ужурут.

Электроник приборларын, беким бүдүрүлгүлү санал-матиналарын ажилдап турар чорук болза ВУР-га беким дүжүтү өстүрүп алырмы?

УЛУГ ЧААРТЫЛГАЛАР

ГАВНА. Кубанын көдээ ишчилери боттарынын профес-сионал байырларын — көдээ ажил-агый ажилдыкчыларын күчүн беким чедиринин-биле уткан. Аларга бүдүрүлгүнүн ийги хемчээл эртен чыл-биле деңизерге 12 хуу беким. Күрүне бүдүрүлгелеринин ажилыг беким, малчынар багай эвес чедиринин чедип алганар. Сүт бүдүрер доктаамал өсүп турар — оон чылдар дүжүлгүдө оон ийги хемчээл ийи катар көүдөлдү, бо чылын 900 млн. литр

КАТАП ЭГЕЛЭЭН

ВЕНА. (СЭТА). ССРЭ-биле Атомдук энергия талазы-биле делегей агентилелдин (АЭДАГ) аразында совет тайбын аярулук тургузулар-ны — атомдук электр стан-

КНО-НУН КЫЙГЫРЫ

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). КНО-нун аярулгелер удуз тускай комитет чакыратын болгаш чөп-чөптин организаацияларын политикте хоругаттырганнар — Мурну Африканын кара-башчыларында ахилчкеттер.

ВУЛКАН ЧАСТЫШКЫНЫ

ТОКИО. (СЭТА). Мия-кэзияда дээр япон орту-дукта, Токиода муруну чүкө 180 километр оокан-да турар Ома дээр вул-кандан частып үнүш оттуз-хуй-бай 500 ажил бажым-нарын узууткан. Ук черин эрге-чагыргаларын дин-аалды турарын өзүгээр алдыр, октябрь үште ол

Бомбардир

гаалаан Кубанын Компартия-зын Г.К.нм Секретариатын кезикчигун Х. Рисо Альварес демделген. Кубанын көдээ ажил-агый-нда улуг чаартылгалар Ком-мунист партиянын болгаш чазактык көдээ социалистг бүдүрүлгө харымаларын бы-жылдарынче улаанган хем-чеглерин боттардыгларын ачымда болур арталыг бол-ган.

Хосталга ортулууда ам ийи чартык ажил муң коопе-ративтиг ажил-агыйлар чедиринин ажилдап турар, оларын кижигинер коллек-тивтиг күш-ажылды артык күштүгүн үнөлөп көргөс, черин болгаш эр-херекселерин ин-и-ти-лештирп алганар.

ГЕОЛОГИЯ ТАЛАЗЫ-БИЛЕ КОФЕРЕНЦИЯ

ХАНОЙ. Геология хөгжүлгө-лөдөгү болгаш геология-шын-и-лел ажилдарын чорударын айтырларын ажаал болган эр-те-м-практиктиг, республика конференциянында чулаал-кан. Министерлар төлө-лөкчилери, улетпур бүдүрү-лгелер болгаш каттыжымшык-на ажилдыкчылары ажаал ки-ришкен.

Шинчилел болгаш диле-ты-мышкын ажилдарында агро-фото-чуртукка тыггырыш-канын калбаа-биле ажилдап турар деп, конференциянын киржикчилери саналдарыга меделгелер. «Интерком» программанын өзүгээр черин кылмысал совет эдеринчилерин дуулазы-биле калмыл бай-лактарын тывары таарым-чалыг апарган.

Геология-эртем болгаш ком-плектиг шинчилелдерин улам ийи хөгжүлгөдөгү кол-кол сохоттарын болгаш ула-нышкынынын конференция тодараткан.

(СЭТА).

КНО-нун Кол Ассамблея-нын боо-чөкөсүт дүжүр талазы-биле ийги тускай сессияны СЭП ТК-нын По-литбюро кезикчигун, ССРЭ-нин лаштык херектер министрин А. А. Громыкоу саналыг-ныч эгелээшкенин үндүргөн турган.

Миякэзияда аэропорт-тун ужулдушкун-хонду-рушкун шөлүн вулканын ачкыдан частып үнүш даштар болгаш худ шыва-ла бергенден ортулукке дуулаары-биле суналарын чурткан. Вулканын частып турар черинде иш-бусту беким 2000 метр чедир бедий берген турар.

Миякэзияда аэропорт-тун ужулдушкун-хонду-рушкун шөлүн вулканын ачкыдан частып үнүш даштар болгаш худ шыва-ла бергенден ортулукке дуулаары-биле суналарын чурткан. Вулканын частып турар черинде иш-бусту беким 2000 метр чедир бедий берген турар.

ХОЛТААРЛАШКЫНЫН УРЖУКТАРЫ

ПАРИЖ. (СЭТА). Бистин чуртувустун иштин херекте-ринге АКШ-тың болгаш Фран-циянын кара туралы-биле холтаарлаанын түнелинде чад айтырмы тургустууп келген деп Чадтын национал чангыс эвини шилчиге ча-занын (НЧШЧ) мыда тарат-кан. Белегелдерин чулаал турар. Чад улустун келерг колхознадыг кулаанышкынын болгаш империалистг мөчүл-делди узууткаарыне күчүлү, оон хамаарышпас чорук болгаш тайбычче тура-соруу Барын чүкө таарымча чок бооп турар.

Вашингтон болгаш Париж Идженнада америк болгаш француз неоконформизм эрге-ажыктарын камгалар ужурут өзү-чурмуу эрге-ажыктарга тургускан деп ол документал айткан. Хиссен Хабре болгаш оон Чадтын национал чөкөсүт күчүлү турган Олар эрге-чагырга ар-тарын орадашкан, күштө-күчүлүшкенин болгаш өлү-рүкү үлгүлөшкенин кыл-мыл турар. Сөөлү ажалда миллион-миллион чадтар то-роон чуртун камташ, кожасы чурттага барып чагакташ ужурга таарымча турарлар.

Хабренин отрядтарын НЧШЧ-нин шериг күштөрүн чылаа шалкынынын соо-ла Чад АКШ-тын, Фран-ция-нын болгаш Заирин шериг интервенцияга таарым, хой националдыг эскерини чорудууга өкөлөткен. Ва-шингтон ол мыкан Чадка удуз агрессия кылдыр тепкиш-ти Суланда тургускан, мыда АВАКС системанын самолө-тарын, «Ф-15» дээр реактив-тиг шүтүрдекчилерин, 700

ДОПЧУ МЕДЭЭЛЕР

ХАНОЙ. Социалистг Вьетнамын станок кылдыр улетпуртук кол бүдүрүлгө чери — Ний-салады Чан Хынг Дю дээр станок-инструмент кылдыр за-водунуң коллективинге тымыс-кын бир алаан болгаш ийи мөңгү медаллар улус ажил-агыйнын чедиринин рес-публика делегелеринде ал-ган төлөттиг шинаалары бол-ган. Бүдүрүлгө камнала болгаш чаартыкы шимчөө-канын мурунку олурулга ол завод чорут турар. Сөөлү үш чыл иштинде ажаал 400 ажил чуртталгаларын болгаш чээ саналдарын киригенин 2 млн. ажил доң-ахша камна-ганы чедип алган.

ЛИССАБОН. Мында Лажин (Азор орту-дуктары) дээр агаар шерин-ниң базанын Каттышкан Штаттарын колхозлоорунуң хуулазын уладыр дугайында португали-америк чулаа-жымшыкынар катар эгелээн. Хөлөс дугайында мурундалыг дүжүлганын хуулазын бо чылдын февралда-ла доозу-лап, мында-даа ийи таламын дугуушканын өзүгээр оун 12 айга улааткан турар.

Лажин база америк шериглерин Чооку Чою чүкө болгаш делегейин өскө-даа райондарынче ооктарында чы-гыс эвес улаа ажилдагынын келген. «Даруу» солунуң азияныкы-биле алырга, ол беким сөөлү, үеде Ливане америк солдаттары болгаш шериг техникалар жо-рулганга, ол мыкан ГФР-ге болгаш Великобританияже «Першинг-2» ракеталарын болгаш чалгынын ракеталар-

Мозамбикте найысма-лын чогулуда хоорайжыгашта көдээ ажил-агый кооперати-теринге дуулаарын уусу-хотжуде байкызын баш-тайгы салбыр ажилгылар. Чооку үте мындг салбыр-ларын чурттуу өскө-даа ра-йондарында база тургузар деп турар.

«Нотиса» солунуң би-жээни-биле алырга, мындг банк салбырларын көдээ чер-лерге тургузар чорук көдээ ажил-агый бүдүрүлгелерин ула-гатырларын алылгы болур.

(СЭТА).

ЭРГЕЛЕРИ

тиг үеде администрация-биле чопшээреш дугуушканын өзүгээр ол үеде чедир ажил-агый болурун чуртуктуган. Бүдүрүлгө черлеринге, органи-зацияларга болгаш албан-чедир боттарынын алаан ажил-агый холбаштыр кога-рал чедирген таарымчаларда ажилчыларга болгаш албан-хаакчыларга материалдыг ха-рымсалга оонар чуртун бол-гаш оон хемчээлн тодаралар дугайында хойлуга чаарты-галарын кирген.

Албан-хүлээлгезин күсүлдеп тургаш, ажилчынар болгаш албан-хаакчылар боттарынын буруузу-биле бүдүрүлгө, ал-бан черлеринге когарал чедир-генде ук когаралды долузу-биле, мында-даа айда орту-мак шалымын үштүн бир кезенден ашпай турар хем-чээлд кылдыр эгелер.

Айда ортумак шалымын үштүн бир кезенден артык хемчээлд, мында-даа кога-ралдын долу хемчээлгезин улуг эвес кылдыр тирттир чүлө ССР Эвилелдин хой-лу-жуулазында тускай кор-дунен таарымчаларда оонар болур.

Айда ортумак шалымын үштүн бир кезенден ашпай турар когаралды админис-трация черинин дугайында. Бу-гаар когарал чедирген ажил-агыйнын шалымында тир-тир төлтүрер. Когаралды шалымды тирттир төлтүрер дугайында администрация че-

Юристин тайылбыры

жаал өзүгээр шалымдан тирттир, төлтүрер турган, а бир эвес чопшээрешкей, когаралды эгидерин ойталап турар дугайында билдиниш-кын кирген болза, ук айтыр-мын администрациянын негел-де-билдинишкенин өзүгээр суд чорудалганын чуртук-тугун сайгарып шийтир-лээр турган. Ынчангаш кога-рал чедирген ажилдык киж-инин чопшээрешкен азы чөп-шээрешпей турар дугайында бижимел меделгелер чок болза, когаралды эгидер талазы-биле калдыг-даа боттук хемчегин администрация чери херек кы-рында ал чорудар аргазы чок турган. Оон уржундал чам-дык албан черлеринге, бүдү-рүлгелерге чедирген когарал-дар үр үе иштинде эгиттин-мейи туруп бээр таарымчалар кайы көвей тургулаан, а ма-териналды харымсалганы чү-тээр ужурут чамдык ак сөз-кылдыг эвес ажилдыкчылар оон чылал алыры-биле база оун узамдыктарын соруда-биле үр үеде камдыг-даа бил-динишкын кирибей, дескелер туруп бээр турган.

Чад дүрүм өзүгээр мындаг таарымчаларда когарал чедирген ажилдыкчылардан кам-дыг-даа билдинишкени негел-де-кес, эвээш түнүгү, ажил-агый кижинин айда ортумак шалымын үштүн бир кез-зеден улау эвс хемчээлдиг

С. МОНГУШ. Тыва АССР-нин прокурору-нун оракачмыс.

ТАЙБЫН, СОЦИАЛ ДЕПШИЛГЕ ДЭЭШ

НИКАРАГУА. Тайбын болгаш улустарын айыл чон чо-зуу дээр, аярулук халапты болдурбас, социал депшилге дээр демиселге туосааткан митингтер, хуралдар, массалыг чыккалард Никарагуанын бүтү деисээринде болуп турар. Ажилчылар, таарачынар, студенттер Вашингтонун са-рыыл чон даштыкы политиказын, өскө чурттарын иштин херектеринге АКШ-тын империализмниң каржы холгаар-

лазынын шыгыры буруу шаап, улустарын национал-хос-талагы шимчээшкенин Пентагонун чөкөсүт холгаар-лазынын доп-доран сонсадырын негеп турар.

ЧУРУНКА. Манауага болган митингнин үзүндө.

СЭТА-нын тускай корреспондентин Г. Надежиниң фотозу.

